

Vier de 5 en schrijf.

De grootste strijd wordt in 's mensenhoofd gestreden.

Mijn gedachten gaan uit naar de Friesestraat, vroeger gedeeltelijk Stationstraat in de oorlogsjaren. Vijf jaren van onderdrukking waarin het niet mogelijk was om vrije gedachten op papier te schrijven, wat nu zo vanzelfsprekend is.

Bijna zijn we vergeten wat er in die vijf belangrijke jaren gebeurd is en waarom de vijf in Coevorden ook een belangrijk getal is dat gevierd moet worden. De eerste vijf van de vijf april 1945 waarop een begin is gemaakt om Coevorden te bevrijden door onze Canadese helden, de tweede vijf van de bezettingsjaren die op dat moment afgesloten konden worden en de derde vijf van 5 mei waarop wij jaarlijks onze vrijheid herdenken.

Het wordt wel eens gezegd dat Coevorden bijna niet geleden heeft onder de bezetting, dat er niet zoveel is gebeurd. Dat is een teken van vergeten en ontkenning en daarom dit verhaal.

De Duitsers baanden zich al schietend vanaf het kanaal Coevorden – Almelo een weg naar de buurtschap Klooster waar vele uren werd gevochten bij de brug van Goselink, nu een dam op de kruising Nieuwe Dijk en de weg van Coevorden naar De Krim. Gevochten hebben onze soldatenhelden in een kleine kazemat om de bezetter te weerhouden van hun duistere daden. Duits bloed vloeide over de straten en een onschuldig burgermeisje werd door dronken Duitse militairen in haar rug geschoten. Ondanks haar genezing heeft zij tot aan haar dood met haar belagers moeten worstelen. De grootste strijd wordt in 's mensenhoofd gestreden!

De burgers van Coevorden vertrouwden elkaar niet meer, een wandeling in een winkelstraat was niet meer hetzelfde. Men oordeelde, fluisterde en burgers werden gescheiden in meerdere kampen, de pro-Duitse, de neutrale of afwachterende en de verzetshelden die hun leven gaven voor hun mede-burgers.

Op de hoek van de Friesestraat - Schoolstraat werd een Café-houdster doodgeschoten, ze zou hebben gecollaboreerd met de bezetter, een goedkeurend gemompel van de burgerbevolking was er in de winkelstraten van Coevorden te horen. Wacht maar tot de oorlog afgelopen is!

Onze Joodse medeburgers werden afgevoerd naar concentratiekampen, eerst in Drenthe en later naar het verre Oosten. Ik hoor nu nog in gedachten, in het holst van de nacht, de huilende kinderen door de Kerkstraat lopen. Een enkel Coevordens monument herinnert aan dit drama. Soms, in gedachten verzonken, loop ik door de winkelstraten en denk ik aan het idee van “Stolpersteine” voor de huizen en winkels waar “onze Joden” hebben gewerkt en gewoond, kleine monumentjes, die ons geestelijk zouden moeten laten struikelen over herinneringen aan de slachtoffers van toen. Onze burens, onze winkeliers, onze vrienden.

Coevorden was Coevorden niet meer, dreunend en grommend vlogen grote groepen gevleugelde bondgenoten over om de vijand neer te slaan. Eerst de Engelsen bij nacht en in de laatste jaren van de strijd de Amerikanen bij dag.

Wij waren hoopvol over de aanvang van het einde van de strijd totdat een van de grootste drama's zich boven Coevorden voltrok. Meer dan honderdveertig bommen vielen op onze stad, Coevorden was plotseling een grote stad en hoorde bij Nijmegen, Arnhem en Enschede!

's Morgens op de heenreis keken wij de Amerikanen na, geluk toewensend en hopen op een goede terugkeer. 's Middags bleken dezelfde vrienden een dodelijke lading over onze hoofden uit hun grote viermotorige vliegtuigen uit te strooien. Fabrieken werden platgebombardeerd, zeven slachtoffers werden er geteld en een klas met kleine kinderen bleef door toeval gespaard.

Waar bleef het einde van de oorlog, die ons zoveel leed had bezorgd? Was het nog niet genoeg geweest? Onze verzetshelden waren uit vergelding doodgeschoten, twee broers zomaar uit gezin en familie weggerukt.

De oorlog begon zijn einde te naderen. Onze Engelse bondgenoten hadden het met jachtvliegtuigen gemund op Duitsers, maar ook op weerloze burgers. Wat een vreedzame Tweede Paasdag in 1944 had moeten worden, werd een drama voor twee gezinnen. Thunderbolts vlogen rondom de Nederlands Hervormde kerk en waren op zoek naar prooien. Een vijftienjarige schippersdochter, in de bloei van haar leven, werd op de Spoorsingel onder vuur genomen en doorzeefd met kogels van onze vrienden. Een gemeentebewaker vond eveneens de dood. Het is niet voor te stellen, maar twee burgers dreven levenloos in onze haven en iedereen is het vergeten, zoveel is er toch niet gebeurd?

En in de tussentijd vierden dames in Coevorden feesten met hun bezetters en werden hun mannen stoere Landwachten en SS-ers!

De hongervinter brak aan en in het voorjaar van 1945 stond heel Coevorden te wachten op de kinderen uit het Westen. Een hele reis over de Zuiderzee en onderweg maakten ze beschietingen mee. Nu werden hun buiken gevuld met Coevordens spek en bonen.

Voor de meesten een geweldige tijd, voor een enkele heel tragisch. Een Amsterdamse jongen van een jaar of elf, met zijn opvangvader onderweg, werd door bondgenoten onder vuur genomen. Hij stierf als een kleine held, die kleine jongen. Is dat dan ook gebeurd in Coevorden?

De geruchten worden sterker, de Canadezen zijn onderweg! Op vijf april 1945 stonden onze bevrijders bij de Bentheimerbrug, de volgende dag was heel Coevorden uitgelopen en in een juichstemming begroeten ze hun bevrijders. Twee van onze Canadese helden moesten onze vrijheid met hun leven bekopen. De oorlog is voorbij, leve de democratie!

Daar kwamen de mannen met mitrailleurs en banden om hun armen, daar gingen de dames van de Duitse vrienden met hun mannen, nu werd recht gezet wat recht gezet zou moeten worden. Rondgereden werden ze met borden om hun halzen, als staatsvijanden en landverraders.

Hossend en zingend liepen de Coevordenaren, kinderen, vrouwen en mannen, door de binnenstad van Coevorden, door de Friesestraat, door de Schoolstraat, zoveel vreugde, zoveel vrijheid!

Vijf jaren van bezetting werden afgesloten, vijf april werd de aanzet tot bevrijding door de Canadezen gemaakt en vijf mei vierden wij jaarlijks onze vrijheid. Vier de Vijf!